

Μάρω Δούκα «Φελιτσιτά», εκδόσεις Πατάκη, 2023

Η πάλη ανάμεσα στο παλιό και το καινούργιο

Άνετα θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι η Μάρω Δούκα έχει στραφεί τελευταία από το κατ' εξοχήν πολιτικό μυθιστόρημα στο αντίστοιχο της ιδιωτικής σφαίρας. Αυτό επιβεβαιώνεται βάσει της θεματικής (οικογενειακές ιστορίες κυρίως γυναικών: «Πύλη Εισόδου» και «Να είχα λείει μια

τρομπέτα») αλλά και βάσει των αφηγηματικών τρόπων: εσωτερική οπτική γωνία, ροή της συνείδησης. Κι όμως, όπως είναι ευρέως γνωστό, και αναμφίβολα και σε μια «πολιτική» και έντονα πολιτικοποιημένη συγγραφέα όπως η Μάρω Δούκα, το ιδιωτικό είναι (και) πολιτικό.

Στο πλέον πρόσφατο μυθιστόρημά της, η πάλη (μεταφορική και κυριολεκτική, ιδεολογική και φυσική) δεν είναι ταξική αλλά έμφυλη. Παρότι σε κάποιου βαθύτερου επίπεδο η ταξική αντιπαράθεση καλά κρατεί, δεδομένου ότι η δράση εξελίσσεται σε μια νεοφιλελεύθερη κοινωνία με τις ανισότητες και τις υποδορίες συγκρούσεις της (η ύπαρξη ενός άστεγου στον ρόλο του κεντρικού ήρωα άλλωστε από μόνη της παραπέμπει σε κάποιου είδους οικονομική και κοινωνική ανισότητα), το παρόν μυθιστόρημα διαπραγματεύεται την πάλη εξουσίας ανάμεσα στα δυο φύλα.

Για να πάρουμε τα πράγματα απ' την αρχή, η Φελιτσιτά εντάσσεται σ' αυτό που θεωρητικά ονομάζεται domestic novel ή family sagas novel και στα ελληνικά στο, παρότι σχετικά αδόκιμο από άποψη ορολογίας, Μυθιστόρημα της Οικογένειας. Εν περιλήψει η πλοκή έχει ως εξής:

Η οικογένεια της ιστορίας μας αποτελείται από πέντε μέλη: τον εξηντάχρονο Κωνσταντίνο Καβουράκη ή Κάβουρα, την Ελένη Βασιλάκη-Καβουράκη και τα τρία τους παιδιά, τον Βαγγέλη, τον Στέλιο και τη Βούλα. Ο Κωνσταντίνος εργαζόταν ως ιδιωτικός υπάλληλος σε μια αποθήκη χαρτιών για βιοποριστικούς λόγους, έχοντας εγκαταλείψει τα όνειρά του για μια καριέρα στην αστυνομία, αλλά άρρησε τη δουλειά του όταν έφυγε απ' το σπίτι, και η Ελένη είναι δημόσια υπάλληλος διορισμένη με μέσο, παρότι χωρίς καν απολυτήριο Λυκείου. Τα τρία τους παιδιά είναι τακτοποιημένα επαγγελματικά σύμφωνα με τα κοινωνικά κριτήρια, κάτι που αποτελεί πηγή περηφάνειας και για τους δυο γονείς: Ο μεγάλος, ο Βαγγέλης, είναι πτυχιούχος φοροτεχνικός με δικό του γραφείο, η Βούλα επιτυχημένη κομμώτρια (από συνειδητή επιλογή, εγκαταλείποντας το πανεπιστήμιο) με δικό της κομμωτήριο, και ο μικρότερος, ο Στέλιος, είναι φιλόλογος στη μέση εκπαίδευση. Ο Στέλιος είναι παντρεμένος με την Αγγέλα, πανεπιστημιακό, και έγκυο στο πρώτο τους παιδί.

Μετά από ένα τελευταίο επεισόδιο χειροδικίας του Κωνσταντίνου προς τη γυναίκα του και την επακόλουθη χειροδικία του Βαγγέλη προς τον ίδιο σε υπεράσπιση της μητέρας του, ο Κωνσταντίνος φεύγει από το σπίτι και καταλήγει άστεγος σε ένα πεζούλι στην Αιόλου. Αν και μαθαίνουμε, μέσα από τις ξεχωριστές παρουσιάσεις τους, ότι και τα τέσσερα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας θα ήθελαν να επιστρέψουν ο πατέρας τους στο σπίτι, γιατί τρέφουν αισθήματα γι' αυτόν, κανείς τους δεν κάνει κάποια αποφασιστική κίνηση προς αυτήν την κατεύθυνση. Και πολύ λιγότερο η Ελένη, η οποία αρνείται να τον προσεγγίσει και να του ζητήσει να επιστρέψει - ο μόνος όρος που ο Κωνσταντίνος είχε θέσει για την επιστροφή του.

Τέλος, υπάρχει μια ακόμη ηρωίδα στην ιστορία: η γάτα Φελιτσιτά (που δίνει και τον τίτλο στο μυθιστόρημα) η οποία κάνει παρέα στον Κωνσταντίνο στο πεζούλι του στην Αιόλου. Η Φελιτσιτά είναι το μόνο έμβιο ον -και δη θηλυκού γένους- που έχει απομείνει στον Κωνσταντίνο

μέχρι τέλους να τον ζεσταίνει με τη θερμότητά της και να του γλύφει το βρώμικο πρόσωπό του με τη γλωσσίτσα της.

Στάσεις και επιλογές ζωής

Θα μπορούσαμε άραγε να ισχυριστούμε εδώ, ότι πρόκειται για ένα «γυναικείο» ή και φεμινιστικό μυθιστόρημα παρά το γεγονός ότι ο κεντρικός ήρωας είναι άνδρας και με περισσότερες σε αριθμό παρουσιάσεις θα έλεγα πως το μυθιστόρημα δεν παίρνει θέση. Αναδεικνύει απλώς την πάλη ανάμεσα στο παλιό και στο καινούργιο, η οποία δεν αφορά μόνο τη σχέση ανάμεσα στα δύο φύλα, αλλά και ανάμεσα στην παραδοσιακή πατριαρχική οικογένεια και σε μια αναδυόμενη μορφή της, στην οποία η γυναίκα επιχειρεί να διεκδικήσει κάποια δικαιώματα. Φυσικά η πάλη αυτή και εδώ έχει νικητές και ηττημένους. Πρώτο και καλύτερο θύμα ο κεντρικός ήρωας που αρνείται να προσαρμοσθεί στις νέες συνθήκες καταστρέφοντας τη ζωή του. Δεύτερο, ο μεγαλύτερος γιος, μόλις 20 χρόνια περίπου νεότερος απ' τον πατέρα του, ο οποίος ζώντας ακόμη κάτω απ' την οικογενειακή -και εδώ μητρική- στέγη παραμένει μοναχικός και αντικοινωνικός καθώς αρνείται να αποδεχθεί το καινούργιο οικογενειακό πρότυπο όπου η θέση της γυναίκας είναι διαφορετική. Παράλληλα επιχειρεί να περιορίσει την ελευθερία κινήσεων της μητέρας του παίρνοντας έτσι συμβολικά τη θέση του απόντος πατέρα. Τρίτο, ο μικρότερος γιος, ο οποίος συνειδητά μεν αλλά με βαριά καρδιά, αποδέχεται τους καινούργιους όρους στις σχέσεις των δυο φύλων, προσαρμόζεται σε ένα γάμο όπου το πάνω χέρι έχει η γυναίκα του, που είναι πιο μορφωμένη και με καλύτερη καριέρα απ' τον ίδιο. Απ' την άλλη, οι δυο γυναίκες, η σύζυγος και η κόρη του Κώστα φαίνονται σχεδόν ευτυχισμένες με τις καινούργιες συνθήκες: Η μητέρα με την νεοαποκτηθείσα ελευθερία και ανεξαρτησία λόγω της απουσίας του βίαιου και απαιτητικού συζύγου της, και η κόρη η οποία με κοινωνική εξουστέρηση και δυναμικό επιλέγει

να μην δημιουργήσει οικογένεια αλλά να συζητήσει με κάποια γυναίκα στο άμεσο μέλλον δηλώνοντας έτσι την ομοφυλοφιλία της.

Πέντε βιολογικά συγγενή άτομα με διαφορετικές στάσεις ζωής που οδηγούν σε αποκλίνουσες επιλογές. Η μόνη χωρίς ενστάσεις και αμφισβήτηση του κοινωνικού γίνεσθαι είναι η Φελιτσιτά που προσφέρει την αμέριστη και σταθερή συντροφικότητά της στον Κωνσταντίνο. Ένα επίκαιρο μυθιστόρημα, χαμηλότονο μεν, επιφανειακά, που όμως φέρνει στο προσκήνιο υπογείες και βίαιες κοινωνικές συγκρούσεις σε μια περίοδο μετασηματισμού της ελληνικής κοινωνίας και των σχέσεων, έμφυλων και μη, μεταξύ των μελών της. Δηλαδή ένα σαφώς και έντονα πολιτικό μυθιστόρημα.

ELENI GIANNAKAKI

παρουσίαση

Ένα επίκαιρο μυθιστόρημα, χαμηλότονο μεν, επιφανειακά, που όμως φέρνει στο προσκήνιο υπογείες και βίαιες κοινωνικές συγκρούσεις σε μια περίοδο μετασηματισμού της ελληνικής κοινωνίας και των σχέσεων, έμφυλων και μη, μεταξύ των μελών της.